

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/9/2024
Identifikačné číslo spisu:	7517203602
Dátum vydania rozhodnutia:	15.05.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7517203602.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu B. K., narodený XX. K. XXXX, Q. XX, zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Košice, Štúrova 20 proti žalovanej R. A.L., narodenej XX. S. XXXX, Č., M. XXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Richardom Kovalčíkom, Košice, Rázusova 1, o zaplatenie 3.669,64 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 15C/22/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 17. augusta 2023 sp. zn. 3Co/156/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 17. augusta 2023 sp. zn. 3Co/156/2022 vo výrokoch I., II. a IV. z r u š u j e a vec mu v uvedenom rozsahu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom podľa § 388 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zmenil rozsudok Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 10. marca 2022 č. k. 15C/22/2017-175, ktorým zamietol žalobu o zaplatenie sumy 3.669,64 eura s prísl. a žalovanej priznal náhradu trov konania v rozsahu 100% tak, že „...žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 834,82 eura s 5,05% úrokom z omeškania od 4. februára 2016 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.); tiež zmenil rozsudok vo výroku o trovách konania tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (výrok II.); potvrdil rozsudok v prevyšujúcom zamietajúcom výroku (výrok III.); žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania (výrok IV.)“.

1.1. Súd prvej inštancie v rozhodnutí po skutkovej stránke vychádzal zo zistenia, že žalobca uplatnený peňažný nárok požaduje na základe rozhodnutia o dedičstve po nebohom R. K., zomrelom XX. C. XXXX, sp. zn. 13D 95/2011 a rozhodnutia o dedičstve po nebohej C. K., zomrelej XX. S. XXXX, sp. zn. 12D 324/2012. Vzhľadom na vznesenú námietku premlčania a na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nárok žalobcu nie je dôvodný. Vychádzal z toho, že ak si žalobca uplatnil peňažný nárok na základe dedičského rozhodnutia po R. K., ktoré nadobudlo právoplatnosť 19. septembra 2013 a žaloba bola podaná 21. februára 2017, je nárok žalobcu v tejto časti premlčaný. Pokiaľ ide o nárok vyplývajúci z uznesenia v dedičskom konaní po C. K., ktoré nadobudlo právoplatnosť 3. februára 2016

tento prvoinštančný súd nepovažoval za premlčaný. Žalobca si uplatnil nárok na vydanie vecí v súlade s ustanovením § 126 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), pričom súd prvej inštancie bol toho názoru, že základným predpokladom úspešnosti takejto žaloby je, že sa vec neoprávnene nachádza vo faktickej moci inej osoby než vlastníka. Výkonaným dokazovaním však mal preukázať, že finančné prostriedky, ktoré zdedil žalobca ako dedič sa u žalovanej nenachádzajú, keďže vkladné knižky sa u žalovanej nenachádzali a boli vedené na meno ich matky C. K. a na meno otca vkladné knižky ani účet nebol, i keď notár vyporiadal BSM poručiteľov tak, že do tohto zahrnul i tieto vkladné knižky. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že po smrti otca a ešte počas života matky strán sporu s finančnými prostriedkami nakladala ich matka, pričom vkladná knižka končiacou trojčíslom XXX bola zrušená v roku 2008 a vkladná knižka končiacou trojčíslom XXX bola zrušená v roku 2010, pričom účet bol zrušený žalovanou ako spoludisponentkou v roku 2008; tieto skutočnosti boli zrejmé z potvrdenia Slovenskej sporiteľne. S poukazom na uvedené prvoinštančný súd bol toho názoru, že pokiaľ o vydanie finančných prostriedkov zdedených po matke žalobca neunesol dôkazné bremeno tvrdenia, že tieto finančné prostriedky sú v držbe, resp. že sa nachádzajú u žalovanej. Výslovil presvedčenie, že predmetné peniaze vyberala a odovzdala žalovaná svojej matke, matka s nimi disponovala s tým, že nakladanie s finančnými prostriedkami za života poručiteľa je jeho súkromnou vecou, ktorú žalovaná v žiadnom prípade nemohla ovplyvniť a keďže žalobca nepreukázal skutočnosť, že peniaze tak, ako boli zdedené po nebohej C. K. by mala v držbe žalovaná, žalobu i z tohto dôvodu zamietol. Výrok o trovách konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1 CSP a úspešnej žalovanej priznal náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav vecí vo vzťahu k žalobcom tvrdenému dedičskému právu po nebohom R. K. ohľadom sumy 1.834,82 eura s príslušenstvom, ak vychádzal z názoru, že uvedený nárok je premlčaný. V uvedenom smere, keďže počas odvolacieho konania nedošlo k zmene skutkového ani právneho stavu, v podrobnostiach poukázal na dôvody odvolaním napadnutého rozhodnutia.

2.1. V súvislosti s odvolacími námietkami žalobcu uviedol, že ich nepovažuje za dôvodné. Žalobca vychádzal z názoru, že jeho nárok nemožno považovať za premlčaný, lebo v súlade s § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa domáha vydania predmetu svojho vlastníctva - peňazí, ktoré získal dedením. S poukazom na citované zákonné ustanovenie a jeho rozborom odvolací súd dospel k záveru, že žalobca sa v konaní domáha vydania sumy 1.834,82 eura s príslušenstvom ako dedičstva po nebohom R. K., ktorú žalovaná mala vybrať z peňažného účtu. Je teda zrejmé, že predmet konania nie je individualizovaný natoľko, aby sa mohlo jednať o poskytnutie ochrany žalobcovi prostredníctvom vindikačnej žaloby. Odvolací súd ďalej pokračoval, že podľa Občianskeho zákonníka sa zásadne premlčujú všetky majetkové práva (§ 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka), menovite práva na peňažné plnenie. Z toho vyplýva, že v oblasti občianskeho práva nepodliehajú premlčaniu rýdzo osobné, resp. osobnostné práva, lebo tým je treba zabezpečiť s ohľadom na ich charakter účinnú právnu ochranu po celú dobu života fyzickej osoby. Hoci vlastnícke právo je v zásade nepremľateľné, výplata peňažnej sumy pochádzajúca z dedičstva má charakter peňažnej pohľadávky. Peňažná pohľadávka je vzťahom záväzkovým (§ 488 a nasl. Občianskeho zákonníka) a nie právom vecným a teda nemôže požívať ochranu, ktorá je ústavne zaručená právu vlastníckemu. Z uvedeného dôvodu preto odvolací súd v časti uplatneného nároku ohľadom zaplatenia sumy 1.834,32 eura s príslušenstvom považoval odvolanie za nedôvodné a preto v tejto časti rozsudok podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil.

2.2. Za dôvodné však odvolací súd považoval odvolanie žalobcu ohľadom zaplatenia sumy 1.834,82 eura s príslušenstvom nadobudnutou žalobcom ako dedičstvom po nebohej C. K. na základe uznesenia Okresného súdu Košice-okolie z 29. decembra 2015. V tomto smere súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav vecí, že nárok žalobcu premlčaný nie je, ak uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť 3. februára 2016 a žalobca uplatnil nárok na súde dňom 21. februára 2017. Rovnako dospel aj k správne záveru, ak konštatoval, že je zrejmé, že žalovaná finančné prostriedky vyberala, či už za života matky alebo po jej smrti, pričom tieto nepochybne patrili do dedičstva po pozostalom nebohom B. K. a následne aj po C. K. a teda patrili do dedičstva na základe dedičských rozhodnutí.

Prvoinštančný súd však vec nesprávne právne posúdil, ak žalobu v uvedenej časti zamietol odôvodňujúc zamietajúci výrok tým, že „...žalobca v časti finančných prostriedkov zdedených po svojej matke C. K. neunesol dôkazné bremeno na preukázanie skutočností, že finančné prostriedky sú v držbe, resp. že sa nachádzajú u žalovanej ...” Uvedený záver je nesprávny z dôvodu, že ak sa žalobca domáhal „vydania” peňažnej sumy 1.834,00 eura s príslušenstvom a teda predmet konania nebol individualizovaný natoľko, aby sa mohlo jednať o poskytnutie ochrany žalobcovi prostredníctvom vindikačnej žaloby v zmysle § 126 Občianskeho zákonníka, išlo o nárok žalobcu podraditeľný žalobe z bezdôvodného obohatenia, pričom v procesnej rovine sa taký nárok realizuje požiadavkou na zaplatenie peňažnej sumy, nie na jej „vydanie”. Nebolo potrebné sa preto zaoberať zistením, či sporné finančné prostriedky sú v držbe u žalovanej, ale iba zistením, či uvedené peňažné prostriedky žalovaná z účtu vybrala. V tejto súvislosti súd prvej inštancie síce konštatoval, že v konaní bolo preukázané, že finančné prostriedky vybrala žalovaná, tieto však mala odovzdať svojej matke, ktorá s nimi disponovala za svojho života. Skutkové tvrdenie žalovanej, že finančné prostriedky, ktoré vybrala z vkladných knižiek, resp. účtu a odovzdala matke C. K., žalobca poprel a ohľadom týchto tvrdení žalovaná nenavrhol vykonať žiadne dokazovanie. V konaní tak zostalo nepreukázané, že žalovaná potom, čo vybrala finančné prostriedky z vkladných knižiek a účtu, tieto odovzdala alebo jej C. K.. Za takejto procesnej situácie odvolací súd uzatváral, že žalovaná sa ohľadom sumy 1.834,82 eura s príslušenstvom ako dedičstvom po nebohej C. K. na úkor žalobcu bezdôvodne obohatila (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka), preto zmenil rozsudok v časti zamietajúceho výroku podľa § 388 CSP a uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi žalovanú sumu s príslušenstvom, majúci za to, že žalovaná sa dostala do omeškania s peňažným plnením nasledujúcim dňom po právoplatnosti uznesenia okresného súdu o nadobudnutí dedičstva žalobcom.

2.3. Vzhľadom na to, že každá zo strán mala vo veci úspech len čiastočný, odvolací súd žiadnej zo strán náhradu trov prvostupňového ani odvolacieho konania nepriznal (§ 255 ods. 2 CSP v spojení s § 396 ods. 2 CSP).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalovaná (ďalej aj „dovolateľka”) podala dovolanie do prvého zmeňujúceho výroku, ktorým odvolací súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.834,82 eura s 5,05 % úrokom z omeškania od 04. februára 2016 do zaplatenia a do závislých výrokov o trovách konania, prípustnosť ktorého odôvodňovala ustanovením § 420 písm. f) CSP t.j. tým, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uviedla, že žalobca sa žalobou domáhal vydania dvoch peňažných súm v rovnakej výške, uložených na vkladných knižkách, resp. na vkladovom účte, ktoré mal nadobudnúť v dedičskom konaní po rodičoch sporových strán R. K. a C. K., s ktorými podľa jeho názoru disponovala žalovaná, nakoľko uskutočňovala z týchto vkladných knižiek, resp. vkladového účtu výbery hotovosti. Svoj nárok oprel o právo na vydanie veci podľa § 126 Občianskeho zákonníka, zabezpečujúceho ochranu vlastníka proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva zasahuje. Na tomto právnom posúdení svojho nároku žalobca zotrval počas celého priebehu súdneho sporu a podľa tohto zákonného ustanovenia nárok žalobcu posudzoval aj súd prvej inštancie, ktorý nárok žalobcu zamietol sčasti z dôvodu premlčania uplatneného nároku (pokiaľ ide o dedičský nárok po zomr. R. K.) a sčasti neunesenia dôkazného bremena vo vzťahu k preukázaniu, že peňažné prostriedky, ktorých sa žalobca domáha sú v držbe žalovanej, čo je základnou podmienkou pre vyhovieť vindikačnej žalobe. Žalovaná poukázala na to, že až v druhom odvolacom konaní odvolací súd nesúhlasil s právnym posúdením nároku žalobcu podľa § 126 Občianskeho zákonníka a konštatoval, že nárok žalobcu je čiastočne (v nepremĺčanom rozsahu) daný z titulu bezdôvodného obohatenia (§ 451 a nasl. Občianskeho zákonníka), ktorý sa v procesnej rovine realizuje požiadavkou na zaplatenie peňažnej sumy, nie na jej vydanie. Žalovaná v dovolaní namietala, že odvolací súd sa neriadil ustanovením § 382 CSP, keď dospejúc k názoru, že nárok žalobcu treba posúdiť podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení (a nie podľa § 126 Občianskeho zákonníka), teda podľa ustanovenia, ktoré pri doterajšom rozhodovaní sporu nebolo použité ani súdom prvej inštancie ani odvolacím súdom a ani sporovými stranami, nevyzval strany sporu, aby sa k použitiu tohto ustanovenia vyjadrili a rozhodol vo veci samej rozsudkom bez nariadenia pojednávania. Odvolací súd tak vydal „prekvapivé rozhodnutie” a svoje konanie zaťažil procesnou vadou, ktorá má za následok porušenie práva žalovanej na spravodlivý proces, žalovanej svojím postupom uprel právo vyjadriť sa, právne argumentovať, prípadne predkladať

nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Z uvedených dôvodov žalovaná Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadala, aby rozsudok v dovolaní napadnutej časti zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3.1. Žalobca sa k podanému dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné v napadnutom rozsahu zrušiť.

5. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

6. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

10. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu,

že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

11. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

13. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda proces prejednávania sporu znemožňujúci strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaci možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R 129/1999, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

14. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala porušenie jej procesných práv spočívajúcich v tom, že odvolací súd sa neriadil ustanovením § 382 CSP, vydal „prekvapivé rozhodnutie“ a svoje konanie zaťažil procesnou vadou, ktorá má za následok porušenie práva žalovanej na spravodlivý proces, žalovanej svojím postupom uprel právo vyjadriť sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné.

15. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

15.1. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

15.2. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné.

15.3. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj sp. zn. 3 Cdo 102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat’ ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5 Cdo 46/2011).

15.4. Aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre definoval tzv. prekvapivé rozhodnutie, o ktoré ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016, I. ÚS 736/2016).

16. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci z § 382 CSP (tiež por. § 171 ods. 1 CSP) teda súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010, 4 Cdo 22/2017).

17. Zo spisu vyplýva, že súd prvej inštancie v poradí druhom rozhodnutí zamietol žalobu v časti zaplatenia sumy 1.834,82 eura s príslušenstvom, nadobudnutej žalobcom ako dedičstvo po nebohej C. K. na základe uznesenia Okresného súdu Košice-okolie z 29. decembra 2015, odôvodňujúc zamietajúci výrok tým, že „...žalobca v časti finančných prostriedkov zdedených po svojej matke C. K. neunesol dôkazné bremeno na preukázanie skutočností, že finančné prostriedky sú v držbe, resp. že sa nachádzajú u žalovanej ...“. Uvedený záver považoval odvolací súd za nesprávny z dôvodu, že ak sa žalobca domáhal „vydania“ peňažnej sumy 1.834,00 eura s príslušenstvom a teda predmet konania nebol individualizovaný natoľko, aby sa mohlo jednať o poskytnutie ochrany žalobcovi prostredníctvom vindikačnej žaloby v zmysle § 126 Občianskeho zákonníka, išlo o nárok žalobcu podraditeľný žalobe z bezdôvodného obohatenia, pričom v procesnej rovine sa taký nárok realizuje požiadavkou na zaplatenie peňažnej sumy, nie na jej „vydanie“. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie v časti zamietajúceho výroku zmenil podľa § 388 CSP, nakoľko podľa jeho názoru súd prvej inštancie na zistený skutkový stav síce použil správnu právnu normu, avšak nesprávne ju aplikoval. Odvolací súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.834,82 eura s 5,05% úrokom z omeškania od 4. februára 2016 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, majúc za to, že žalovaná sa ohľadom sumy 1.834,82 eura s prísl. ako dedičstvom po nebohej C. K. na úkor žalobcu bezdôvodne obohatila (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

17.1. Z obsahu spisu vyplýva, že odvolací súd neoboznámil strany so svojím odlišným právnym názorom pri posudzovaní „nároku žalobcu na vydanie vecí podľa § 126 Občianskeho zákonníka“ (viď súdom prvej inštancie konštatovaná „vindikačná žaloba“) naproti tomu odvolacím súdom posúdený ako bezdôvodné obohatenie v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka a nedal im príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Strany tak nevedeli, že odvolací súd bude na vec nazerat’ inak a nemohli tomu prispôsobiť svoje právne a skutkové námietky.

18. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvej inštancie, pričom žalovaná v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat’ správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu totiž nevyplýva, že by odvolací súd postupoval podľa § 382 CSP, že by si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia, čím porušil právo strany na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

19. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

20. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“; odo dňa účinnosti CSP § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f) OSP.

21. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o (ďalšie) tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalovanej uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 OSP (teraz § 420 písm. f) CSP), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015).

22. Dovolací súd z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nielen procesne prípustné, ale aj opodstatnené. So zreteľom na to dovolaním rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

23. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

